

не пізніше двох місяців із дня переходу його повноважень до голови Меджлісу. Особа, що виконує обов'язки Президента, не може балотуватися кандидатом у Президенти. [З, с.310]

Підводячи підсумки, слід зазначити, що законодавство країн СНД досить чітко і докладно визначає правовий порядок дострокового припинення повноважень президента. Особлива увага в законодавстві приділяється процедурі імпічменту президента. Характерно, що дострокова відмова президента від посади практично в усіх країнах СНД є складною, тривалою і реально важко здійсненою процедурою.

Безумовно, фігура президента повинна бути надійно захищена, але з іншого боку, принцип демократичного суспільства, – перед законом усі рівні повинен, на нашу думку, поширюватися і на особу президента.

Бібліографічні посилання:

1. *Баглай М. В.*, Конституційне право Російської Федерації. / *М. В. Баглай., Б. Н. Габригидзе*– М., 1996.
2. *Златопольский Д. Л.* Державне право закордонних країн: Східної Європи й Азії. / *Д. Л. Златопольский* – М., 1999.
3. Конституції країн СНД. – Єреван, 1997.
4. Конституції держав учасників СНД. – М., 1999.
5. *Михалева Н. А.* Конституційне право закордонних країн СНД. / *Н. А. Михалева*– М., 1998.
6. *Михалева Н. А.* Практикум по конституційному праву країн СНД. / *Н. А. Михалева* – М., 1998.
7. *Постников А.В.* Виборче право Росії. / *А.В. Постников*– М., 1996.

УДК 341.231.14: 342.7(477)

Ю. М. Левченко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ НОРМАТИВНИХ КОМПОНЕНТІВ МІЖНАРОДНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ.

(У контексті імплементації міжнародних норм у національне законодавство
в галузі захисту прав людини)

У статті розглянуті основні напрями взаємодії нормативних компонентів міжнародної та національних правових систем з огляду на сучасний процес

імплементції міжнародних норм у національне законодавство України в галузі захисту прав людини. Ключові слова: імплементация, змістовний напрям, регулятивний напрям, доместикація.

В статье рассмотрены основные направления взаимодействия нормативных компонентов международной и национальных правовых систем с учетом современного процесса имплементации международных норм в национальное законодательство Украины в области защиты прав человека. Ключевые слова: имплементация, содержательное направление, регулятивное направление, доместикация

In article the basic directions of interaction of normative components international and national legal systems are considered in view of problems of implementation the international norms in the national legislation of Ukraine in the field of protection of rights and freedom of the person and citizen Key words: implementation, a substantial direction, regulative, domestication.

Безумовно, з урахуванням тенденцій сьогодення держава Україна, як і будь-яка держава світу, перебуває під суттєвим впливом світових глобальних процесів, які охоплюють усі галузі життя суспільства, у тому числі правову сферу [4,с.4]. На сьогодні навряд чи знайдеться хоча б одна особа, що висловить сумнів відносно достовірності твердження про те, що проблеми міждержавного співробітництва в галузі прав людини та практичної реалізації механізму їх захисту є найбільш актуальними та дискусійними сучасними глобальними проблемами розвитку цивілізації в міжнародному та в національному праві будь-якої країни світу [8,с.113].

Певна річ, незважаючи на значний позитивний крок на шляху до створення демократичної правової соціальної держави та формування громадського суспільства в Україні для всесвітнього визнання повноправним членом Великої Європи “Україна повинна провести ще цілу низку реформ” [1,с.3]. Безперечно, чинна Конституція України 1996 р., як конституція демократичної, правової, соціальної держави повною мірою враховує міжнародно-правові стандарти в галузі захисту прав людини [14,с.95].

При цьому не можна не відзначити наявність цілої низки нормативно-правових актів, що повинні сприяти імплементції норм європейського права (у рамках Ради Європи, Європейського Союзу, ОБСЄ) в національне законодавство України й зближенню правових систем України та Європи. А

саме: Закону України “Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 Конвенції”[13], Закону України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу”[12], Закону України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини” [11] та інших нормативно-правових актів України.

І на перший погляд може скластися враження, що для практичної реалізації міжнародно (європейсько)- визнаних норм, правил і процедур достатньо прийняти відповідний нормативно-правовий акт національного характеру і все буде добре [5,с.3]. Проте навіть такі позитивні тенденції нормативно-правового регулювання не знімають усіх питань відносно імплементації міжнародно (європейсько) визнаних норм в національне законодавство України й у першу чергу питання проведення національних заходів загального характеру, які сприяли б усуненню системних проблем у галузі захисту прав людини.

Виходячи з цього, на думку автора, варто проаналізувати деякі питання відносно основних напрямів взаємодії нормативних компонентів міжнародної та національних правових систем з огляду на сучасний процес імплементації міжнародних норм у національне законодавство України в галузі захисту прав людини.

У першу чергу необхідно визнати, що при розгляді будь-яких питань взаємодії вищезазначених правових систем є всі підстави розглядати їх як складний системний комплекс, спільність та різність, яких знаходить свою прояву у генезисі становлення та розвитку кожної із систем, в їх структурі, механізмі та тенденціях функціонування [3,с.94-95]. При цьому процес взаємодії цих правових систем охоплює усі їх рівні-нормативний(найбільш важливий), інституціональний та ідеологічний.

При цьому можна виділити два основних напрями взаємодії нормативних складових вищезазначених правових систем. А саме: “змістовний”, який проявляє себе під час формування відповідних правил

поведінки, та “регулятивний”, який проявляється в процесі практичної реалізації приписів відповідних правових норм.

Певна річ, розглядаючи ідеальну форму “змістовної” взаємодії нормативних складових міжнародної та національних правових систем, можна погодитися з позицією Г.В. Ігнатенко, відповідно до якої у процесі правового регулювання суспільних відносин держава проявляє свої інтереси, свою волю в одних випадках у формі власного державного акту (закону, тощо), в других — у формі узгодженого міждержавного акту (договору, тощо.) [6, с.74]. При цьому міжнародні договори та закріплені в них норми для держав-учасників є таким продуктом нормотворчості, в якому в той чи іншій степені (в залежності від багатьох обставин) втілені державні потреби [6, с.74].

Безперечно, у сучасній національній законотворчості будь-якої держави на підставі процесу глобалізації відбулось підвищення питомої ваги так званого міжнародно-правового фактору В з'язку з цим І.І. Лукашук слушно висловив ідею про доместикацію (інтерналізацію) значної кількості норм сучасного міжнародного права, при котрій вони інкорпорується внутрішнім правом і тільки там отримують своє повне значення [9, с.121]

Проте відносно проблем імплементації міжнародних норм у національне законодавство в галузі захисту прав людини можна констатувати, як безперечний факт те, що міжнародне право прав людини, право Ради Європи та право Європейського Союзу є прекрасним зрадцем сміливих експериментів переливання юридичних концепцій, методів й прийомів з внутрідержавного права на міжнародний урівень [7, с.8].

При цьому специфічною особливістю підготовки деяких міжнародних правових актів з прав людини є включення в їх склад особливого блоку імплементаційних норм, які повинні вплинути на досягнення однокового розуміння сутності та змісту прав людини, а також забезпечення максимальної уніфікації дій окремих держав відносно їх реалізації на практиці. (Наприклад, Декларація про права дитини 1959р, Декларація про

ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1963р й тощо) В зв'язку з цим, можна погодитися з позицією Г.І. Тункіна, відповідно до якої така тенденція пояснюється двома головними причинами: 1) необхідністю інтенсифікації та нормотворчої діяльності на міжнародному рівні, котра сьогодні вже не може бути досягнута виключно у межах звичаєвого процесу підписання міжнародних договорів; 2) намаганням держав створити норми, які не вимагають від них строгого виконання юридичних зобов'язань, але здійснюють певний регулятивний вплив на їх поведінку[15, с.58].

Проте значна кількість (85-90 %) міжнародних правових актів з прав людини не є такими, що “самостійно виконуються” т.б. держави - учасники міжнародного договору зобов'язуються ввести в своє національне законодавство правову норму, зміст якої повинен бути визначений більш конкретно. При цьому норми міжнародного договору встановлюють лише зобов'язання держави, а регулювати майбутні відносини конкретно будуть створені на їх підставі норми національного законодавства [2, с.92]

Таким чином, у даному випадку, на думку автора, мова повинна йти не про змістовну, а про регулятивну (функціональну) взаємодію нормативних компонентів двох правових систем, яка здійснюється, як правило, на внутрідержавному рівні. При цьому, зазвичай, можна погодитися з думкою Г.В. Ігнатенко, відповідно до якої лише дякуючи загальному (спільному) об'єкту певні групи міждержавних відношень та певні групи внутрідержавних відносин створюють складні комплекси, регулювання котрих є функцією міжнародно-правових й національно-правових норм. Відповідно до цього й в одній й в іншій правових системах, як результат державного волевиявлення, виділяються цілі групи норм, яким притаманні елементи регулятивної сполучності, т.б. спроможність виконувати різними методами — одну й ту ж функцію, й це обґрунтовує їх узгоджене (спільне) застосування. При цьому групи різносистемних норм, які споріднюються в певні моменти для узгодженого (спільного) застосування державою з метою

вирішення певної проблеми, можуть бути визначені як правозастосувальні комплекси”.[10, с. 77-78]

При цьому всі вищевказані комплекси можна поділити на дві складові, котрі складаються в-першу чергу, з міжнародних правових норм та норм національного права, які застосовуються державою в процесі регулювання відносин, які виникають переважно між суб’єктами однієї держави (й саме цей механізм, як правило, стосується питань прав людини) та 3-складові, які, включають в себе вищезазначені складові та ще норми іноземного права. [10, с. 149]

Певна річ, не зважаючи на дуже цікаву позицію Ю.А. Тихомирова, відповідно до якої в сучасних умовах можна розмовляти про формування загальної системи права в межах світового співтовариства.

Проте, на погляд автора, подібний підхід явно передчасний. І, в першу чергу тому, що, незважаючи на все більш тісне переплетення нормативних компонентів міжнародної та національних правових систем та тісну взаємодію міжнародного й національного законодавства, на сьогоднішній день стирання меж між двома правовими системи призведе до порушення їх нормального взаємного функціонування. При цьому в процесі імплементації міжнародних правових норм у національне законодавство в галузі прав людини ми не повинні забувати, що кожна держава має не лише своє законодавство та юрисдикційні органи, але й свої правові звичаї, традиції, свій правовий менталітет й правосвідомість та правову культуру, а це склалось історично і це історичне надбання не можна розгубити в процесі втілення в юридичну практику нового праворозуміння та правової свідомості, формування правової культури й створення режиму функціонування правової системи.

Бібліографічні посилання

1. *Беба П.* Спираючись на національні інтереси. П Беба. // Урядовий кур’єр від 9 лютого 2005 р. № 24, 3 с
2. *Безбородов Ю.С.* Модельное нормотворчество и правовая унификация: соотношение правовых категорий Ю.С Безбородов. // Российский юридический журнал. 2006. № 2. 92–94. с

3. *Гаврилов В.В.* Предпосылки взаимодействия международной и национальных правовых систем В.В Гаврилов // Право и политика. 2004. № 9.
4. *Гальчинський А.С.* Суперечності реформ у контексті цивілізаційного процесу - К., 2001. – 57 с;
5. Європейський Суд з прав людини похвалив Україну за виконання своїх рішень.//Права людини (Інформаційний бюлетень Харківської правозахисної групи) 2009 № 32 .3 с.
6. *Игнатенко Г.В.* Международное и советское право: проблемы взаимодействия правовых систем Г.В Игнатенко. // Советское государство и право. 1985. № 1.. 72–80 с.
7. *Капустин А.Я.* Европейский союз: интеграция и право М., 2008. 156 с.
8. *Левченко Ю.М.* Проблеми захисту прав людини на сучасному етапі розвитку суспільства Ю.М Левченко // Міжнародна наукова конференція України в контексті процесу глобалізації: нові реалії та національна стратегія 23–24 листопада., м. Дніпропетровськ .2001 р –113–116 с.
9. *Лукашук И.И.* Взаимодействие международного и внутригосударственного права в условиях глобализации И.И Лукашук // Журнал российского права. 2002. № 3. 121–126 с.
10. Международное право: Учебник для вузов. 5е изд.,. / Отв. ред. Г.В. Игнатенко и О.И. Тиунов. М., 2006. 449 с.
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини – Закон України від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 30, 260 с.
12. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу – Закон України від 18 березня 2004 р.// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, N 29. 367 с.
13. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 Конвенції–Закон України від 17 липня 1997 р // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1997, N 40.. 263 с,
14. *Чистоколяный Я. В.* Регулирование международных договоров нормами Конституции Украины Чистоколяный Я. В // Міжнародна наукова конференція “ Україна в контексті процесу глобалізації: нові реалії та національна стратегія” 23–24 листопада 2001 р., м. Дніпропетровськ 2001– 95–97 с.
15. *Тункин Г.И.* Право и сила в международной системе. М., 2007. 58 с.

УДК [349.414+347.787](477)

В.Ю. Малий

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ОБ’ЄКТІВ
БУДІВНИЦТВА
ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ МІСТОБУДІВНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

В данной статье определяются особенности правового режима земельных участков объектов строительства в населенных пунктах согласно Концепции